

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiae Gallicanae, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

receptus quoad excommunicationes & interdictiones, nihil officit nostrae opinioni. Etenim et si sententia reddita in excommunicatione, eunt effectum habeat, ut absentibus vitari debeat, at tamen ut in aliis etiam dicecesibus servetur, in quibus non est promulgata, hoc à recentiori lege ecclesiastica proficiscitur, quae specialiter id statuit. Quare trahenda non est ad consequentiam. Imò verò, si rectè capio verba Innocentij III. qui ad probationem hujus consuetudinis adduci solet, cum de legum editione agit, omnino nostras partes tuetur. Ait enim, cum lex solenniter promulgata fuerit, non esse necesse ut speciali mandato auribus singulorum insinuetur. De singulis hominibus loquitur, non autem de provincis, in quibus solenniter editam fuisse legem supponit.

An verò duorum mensium vel angustioris temporis lapsus à die legis editae expectari debeat, rectè tradidit praeter ceteris Menochius.

e. i. de postulati.
Kzist.

Menochius lib. 2.
de Arbitr. Iud.
caus. Camb. a. c.
187.

CAPVT XVI.

Synopsis.

I. Ius ferenda legis penes Principem solum. Sed aliter non tenet, nisi tacito populi iudicio recepta sit. Inde lex à dicta communis Reipublicae sponso, non solum à Demosthene, sed etiam à Papiniano.

II. Summa cura adhibita olim à Principibus in legibus ferendis, ut civium utilitati consulere possent. Quare communis utilitas est legum propositum. Ab earum usu recedi potest, si sint incommoda.

III. Inde fit ut si statim à promulgatione lex officere videatur utilitati publicae, Principes censeantur ea nolle cives obstringi. Quare usus publici necessarius est, ut recepta esse dicatur. Ex eo non sequi, Principum arbitria populis subici, probatur exemplo tutorum.

IV. Tacitus populi consensus necessarius est in legibus quae de jure privato feruntur. Ius autem publicum à mero Principis arbitrio pendet; etsi ad utilitatem Reipublicae referri debeat. Ideo belli, pacis, & vectigalium rationes ad solum Principem pertinent.

V. Eadem conditio inest legibus ecclesiasticis, ut obligare non censeantur, donec sint usu recepta. Quae est frequentior sententia Theologorum & Iurisperitorum.

VI. Huic conditioni magis obnoxia videtur lex ecclesiastica quam civilis; tum quia data in adificationem; tum quia Episcopis dominatus concessus non est, ut Regibus gentium, apud Mattheum; qui explicatur. Dominatus abdicatur illis verbis à Sacerdotibus, ex Bernardo, Origene, Nazianzeno, Hieronymo, & Chrysostomo.

VII. Discrimen ecclesiasticae & civilis potestatis in hac specie expenditur. Imperium regium, totius Reipublicae salutem curat, aliquando etiam cum pernicie privata. Sacrosanctum nullum premere potest ut ceteros servet. Deinde juris dubij executionem sum-

mo jure urgere possunt Reges; non autem Episcopi. Pœnas lex civilis exigat à reo, ut eum perdat; lex ecclesiastica, ut servet.

VIII. Innocentius & Gelasius requirunt consensum Episcoporum ad executionem decretorum. Galli, quadragesimo abhinc annis, iustitiam legibus & canonibus se obstringi putabant: qui usu recepti essent. Olim omnia decreta communi sententia ferebantur. Ideo saltem tacitus consensus hodie necessarius est, ex Cusano.

IX. Vis constituendi penes solum Ecclesiam, sed executio pendet à consensu eorum quorum interest; in iis nempe quae disciplinam respiciunt. Quae res, cum facti sint, prudentes saepe fallant. Explicatur Concilium Triburicense, quo non praecipitur Decreta omnino incommoda recipienda esse.

I. CONDENDARUM legum auctoritatem penes Principes esse, nullus hodie dubitat. Olim quidem jura à populo, deinde à Senatu constituebantur, quorum interpretatio responsis prudentum & Praetorum Edictis constiterit, donec rebus ipsis dictantibus per partes evenit, ut necesse esset Reipublicae per unum consuli. Igitur constituto Principi datum est ei jus, ut quod constitueret, ratum esset, adeoque quod Principi placuisset, legis haberet vigorem; quemadmodum docent Pomponius & Ulpianus. Imò verò, ut observavit Iustinianus, in praesenti leges condere, soli Imperatori concessum est. Enimvero etsi vis Imperij sit penes Principem, tamen cum ad salutem omnium, civitatis incolumitatem, vitamque hominum & quietem conditae sint leges, earum executione cives teneri Principibus placuit, ea conditione, si commodas & utiles suis rebus futuras populus ipse judicaverit. Ipsae leges nulla alia ex causa nos tenent, quam quod iudicio populi receptae sunt, inquit Iulianus Iurisconsultus. Unde à Papiniano eleganter Lex dicitur esse Communis Reipublicae sponso; quia scilicet Reipublicae cives, quasi collatis tacite suffragiis, ad ejus praescriptum vitam instituerent spondent. Quod à Iuliano primum, & à Papiniano, qui Praefecturam praetorij sub Caracalla gessit, usurpatum non esset, nec in Digestorum corpus à Iustiniano conjectum, si tacito illo populi iudicio Principis auctoritas in aliquo infringeretur. Hauserat quidem à Demosthene Papinianus legem esse veluti communem Reipublicae sponsonem, seu mavis τῆς πόλεως κοινῆς συμβῆλω, ut se habent verba Oratoris à Marciano Iurisconsulto relata. Sed quod apud Demosthenem ad Rempublicam Atheniensium accommodatum erat, in qua penes populum legum ferendarum jus fuit, hoc ad Romani Imperij majestatem retulit Papinianus; cujus dignitatem laxam non esse

L. i. ff. de offi. m. i. ff. de imp. jur.

L. i. ff. de Cons. lib. Princ.

L. vi. C. de leg. lib.

Cicero n. de leg. lib.

L. de quibus i. ff. de legibus.

L. i. ff. de offi. Demosth. cum. i. ad verba Aristot. lib.

esse existimavit, si tacito suffragio populi aliquem locum daret.

II. Magna sanè in Constitutionibus Imperatoris vigeat sapientia & æquitas. Non enim nisi de consilio jurisperitorum & prudentium ferebantur, ut de Augusto dicitur à Iustiniano. De Alexandro Severo refert Lampridius, nullam legem sacravisse sine viginti jurisperitis & quinquaginta sapientissimis discretissimisque viris. Memorabilis est etiam illa cura & diligentia, quam novis legibus promulgandis Theodosius & Valentinianus sibi præscripserunt, & Iustinianus amplexus est, nempe ut quod sciendum esset, ab omnibus palatij qui consilio Principis interfunt, quàm ipso Senatu, atque *denno collectis omnibus recenseretur, & cum omnes consensissent, tunc demum in sacro consistorio recitaretur, ut universorum consensus Principis auctoritate firmaretur.* Vnde non ineleganter scripsit Themistius, Anaxarchum secutus, Regibus assidere Themidem & Dicem, (quod Hesiodus de Iove dixerat) & fabulis Poëtarum decantatum illud, prognatam è Iovis cerebro Palladem, ad Reges traxit: quia matura consilia de rebus propositis ineunt, & eorum executioni summa sedulitate imminent, ut civium utilitati prospicere possint. *Finis enim iusti imperij, inquit Ammianus, ut sapientes docent, utilitas obedientium estimatur & salus.* quod ille hausit è Platone: eò que respiciebat Pythagoricus ille apud Stobæum, qui Regem ad regnum pertinere acutè & graviter scripsit.

Itaque cum leges perferunt, id unum spectant Principes, quod communiter conducit Reipublicæ, ut alicubi dictum est ab Aristotele. Vnde apud Romanos olim ferendis legibus solennis illa clausula adhibebatur: *Vt si quid jus non esset rogari, rogatum ne esset.* id est, si quid utilitati publicæ officeret, id pro non constituto haberetur. Hujus formulæ sententiã à suis constitutionibus abesse noluerunt Principes, qui, ut cum Iustiniano loquar, *suum esse proprium, subjectorum commodum imperialiter existimant.* Neque ideo placita dicuntur Principum Constitutiones, quasi eorum arbitria sint pro lege, quod de antiquis Regibus scripsit Iustinus, ut nempe quidquid libuisset, liceret, sed placita juris. quo sensu verbum quoque *Placet* usurpatur frequenter in Senatusconsultis, Prudentum responsis, & judicum sententiis. Quare si rerum experientia doceat eas leges utilitati publicæ officere, quin ab earum usu absque injuria Principis recedi possit, nemo unquam dubitavit.

III. Ex eodem fonte manat ut legibus servandis cives suos adstringere Principes non censeantur, si statim atque publicè propositæ sunt, viris sapientibus & cordatis, vel etiam ipsi universitati, earum usus parum commodus esse videatur: quia utilitas est *iusti propè mater & æqui*, ut dicebat Horatius. Quare non immeritò apud omnes recepta est illa Iuliani sententiã quam initio protuli, ut quod à prudentissimis viris in Consistorio Principis tractatum est, etiam ipso usu & tacito populi consensu confirmetur. Hoc est quod dicebat Leo Imperator: *Novum jus inveterato usu stabilendum est.* Quod è veterum philosophorum doctrina haustum est, qui leges ad parendi necessitatem adigere non posse, nisi ex more & consuetudine, observant, ut retulit Aristoteles. Sanè si contrario usu, & tacito consensu omnium, leges per desuetudinem abrogantur, & non solum suffragio legislatoris, ut dicebat Iulianus, ita etiam, etsi non suffragium, consensus saltem tacitus populi, qui rebus ipsis & factis constat, necessarius erit, ut leges receptæ dici possint. Hoc axioma adeo verum est, nempe legibus neminem teneri, nisi usu receptæ sint, ut Menochius celeberrimus Iurisconsultus scribere non dubitavit cum Socino, etsi lex promulgata fuerit, non præsumi usu hominum receptam & comprobata: quia scilicet usus ille est quid facti, factum autem secundum regulas juris non præsumitur: ideòque ait eum qui lege nititur, adstringi ad probationem usus publici & constantis illius legis.

Ceterum non est quòd aliquis è trivio Philosophorum colligat, ex eo quòd regni jura, eorum qui reguntur causã sunt parata, sequi eos qui reguntur superiores esse Principe qui eos regit. Si enim de Principibus agatur qui potiuntur summo imperio, hujus argumenti vim metiri oportebit à jure tutorum. Nam tutela moribus inducta est, pupillorum causã, nec eo minus tutela est jus ac potestas in pupillos ipsos. Sanè tutor, si malè rem pupilli administrer, amoveri potest; quia magistratibus subicitur. At in summis Imperiis soli Deo Regum peccantium judicia relicta sunt; quia, ut rectè inquit Marcus Aurelius, magistratus de privatis, Principes de magistratibus, Deus de Principibus judicat. quod jus *avertit* Regibus Francorum vindicavit Gregorius Turonensis.

IV. Quæ autem de legibus dixi, ut necessarius sit usus, & tacitus populi consensus, ad eas pertinet quæ de jure privato feruntur. Ceterum quæ de summa Repu-

P

Lampadius in Alexand. Sev. Hist. de Codic. instit.

L. I. humanum. C. de Legib.

Platarchi in Alex. vita Them. Orat. 21. Idem. Orat. x.

Ammianus lib. 17.

Platarchi 1. Polit.

Arist. lib. 8. Ethic. ad Nicom. 1036. & 1037. & 1038. & 1039. & 1040. & 1041. & 1042. & 1043. & 1044. & 1045. & 1046. & 1047. & 1048. & 1049. & 1050. & 1051. & 1052. & 1053. & 1054. & 1055. & 1056. & 1057. & 1058. & 1059. & 1060. & 1061. & 1062. & 1063. & 1064. & 1065. & 1066. & 1067. & 1068. & 1069. & 1070. & 1071. & 1072. & 1073. & 1074. & 1075. & 1076. & 1077. & 1078. & 1079. & 1080. & 1081. & 1082. & 1083. & 1084. & 1085. & 1086. & 1087. & 1088. & 1089. & 1090. & 1091. & 1092. & 1093. & 1094. & 1095. & 1096. & 1097. & 1098. & 1099. & 1100. & 1101. & 1102. & 1103. & 1104. & 1105. & 1106. & 1107. & 1108. & 1109. & 1110. & 1111. & 1112. & 1113. & 1114. & 1115. & 1116. & 1117. & 1118. & 1119. & 1120. & 1121. & 1122. & 1123. & 1124. & 1125. & 1126. & 1127. & 1128. & 1129. & 1130. & 1131. & 1132. & 1133. & 1134. & 1135. & 1136. & 1137. & 1138. & 1139. & 1140. & 1141. & 1142. & 1143. & 1144. & 1145. & 1146. & 1147. & 1148. & 1149. & 1150. & 1151. & 1152. & 1153. & 1154. & 1155. & 1156. & 1157. & 1158. & 1159. & 1160. & 1161. & 1162. & 1163. & 1164. & 1165. & 1166. & 1167. & 1168. & 1169. & 1170. & 1171. & 1172. & 1173. & 1174. & 1175. & 1176. & 1177. & 1178. & 1179. & 1180. & 1181. & 1182. & 1183. & 1184. & 1185. & 1186. & 1187. & 1188. & 1189. & 1190. & 1191. & 1192. & 1193. & 1194. & 1195. & 1196. & 1197. & 1198. & 1199. & 1200. & 1201. & 1202. & 1203. & 1204. & 1205. & 1206. & 1207. & 1208. & 1209. & 1210. & 1211. & 1212. & 1213. & 1214. & 1215. & 1216. & 1217. & 1218. & 1219. & 1220. & 1221. & 1222. & 1223. & 1224. & 1225. & 1226. & 1227. & 1228. & 1229. & 1230. & 1231. & 1232. & 1233. & 1234. & 1235. & 1236. & 1237. & 1238. & 1239. & 1240. & 1241. & 1242. & 1243. & 1244. & 1245. & 1246. & 1247. & 1248. & 1249. & 1250. & 1251. & 1252. & 1253. & 1254. & 1255. & 1256. & 1257. & 1258. & 1259. & 1260. & 1261. & 1262. & 1263. & 1264. & 1265. & 1266. & 1267. & 1268. & 1269. & 1270. & 1271. & 1272. & 1273. & 1274. & 1275. & 1276. & 1277. & 1278. & 1279. & 1280. & 1281. & 1282. & 1283. & 1284. & 1285. & 1286. & 1287. & 1288. & 1289. & 1290. & 1291. & 1292. & 1293. & 1294. & 1295. & 1296. & 1297. & 1298. & 1299. & 1300. & 1301. & 1302. & 1303. & 1304. & 1305. & 1306. & 1307. & 1308. & 1309. & 1310. & 1311. & 1312. & 1313. & 1314. & 1315. & 1316. & 1317. & 1318. & 1319. & 1320. & 1321. & 1322. & 1323. & 1324. & 1325. & 1326. & 1327. & 1328. & 1329. & 1330. & 1331. & 1332. & 1333. & 1334. & 1335. & 1336. & 1337. & 1338. & 1339. & 1340. & 1341. & 1342. & 1343. & 1344. & 1345. & 1346. & 1347. & 1348. & 1349. & 1350. & 1351. & 1352. & 1353. & 1354. & 1355. & 1356. & 1357. & 1358. & 1359. & 1360. & 1361. & 1362. & 1363. & 1364. & 1365. & 1366. & 1367. & 1368. & 1369. & 1370. & 1371. & 1372. & 1373. & 1374. & 1375. & 1376. & 1377. & 1378. & 1379. & 1380. & 1381. & 1382. & 1383. & 1384. & 1385. & 1386. & 1387. & 1388. & 1389. & 1390. & 1391. & 1392. & 1393. & 1394. & 1395. & 1396. & 1397. & 1398. & 1399. & 1400. & 1401. & 1402. & 1403. & 1404. & 1405. & 1406. & 1407. & 1408. & 1409. & 1410. & 1411. & 1412. & 1413. & 1414. & 1415. & 1416. & 1417. & 1418. & 1419. & 1420. & 1421. & 1422. & 1423. & 1424. & 1425. & 1426. & 1427. & 1428. & 1429. & 1430. & 1431. & 1432. & 1433. & 1434. & 1435. & 1436. & 1437. & 1438. & 1439. & 1440. & 1441. & 1442. & 1443. & 1444. & 1445. & 1446. & 1447. & 1448. & 1449. & 1450. & 1451. & 1452. & 1453. & 1454. & 1455. & 1456. & 1457. & 1458. & 1459. & 1460. & 1461. & 1462. & 1463. & 1464. & 1465. & 1466. & 1467. & 1468. & 1469. & 1470. & 1471. & 1472. & 1473. & 1474. & 1475. & 1476. & 1477. & 1478. & 1479. & 1480. & 1481. & 1482. & 1483. & 1484. & 1485. & 1486. & 1487. & 1488. & 1489. & 1490. & 1491. & 1492. & 1493. & 1494. & 1495. & 1496. & 1497. & 1498. & 1499. & 1500. & 1501. & 1502. & 1503. & 1504. & 1505. & 1506. & 1507. & 1508. & 1509. & 1510. & 1511. & 1512. & 1513. & 1514. & 1515. & 1516. & 1517. & 1518. & 1519. & 1520. & 1521. & 1522. & 1523. & 1524. & 1525. & 1526. & 1527. & 1528. & 1529. & 1530. & 1531. & 1532. & 1533. & 1534. & 1535. & 1536. & 1537. & 1538. & 1539. & 1540. & 1541. & 1542. & 1543. & 1544. & 1545. & 1546. & 1547. & 1548. & 1549. & 1550. & 1551. & 1552. & 1553. & 1554. & 1555. & 1556. & 1557. & 1558. & 1559. & 1560. & 1561. & 1562. & 1563. & 1564. & 1565. & 1566. & 1567. & 1568. & 1569. & 1570. & 1571. & 1572. & 1573. & 1574. & 1575. & 1576. & 1577. & 1578. & 1579. & 1580. & 1581. & 1582. & 1583. & 1584. & 1585. & 1586. & 1587. & 1588. & 1589. & 1590. & 1591. & 1592. & 1593. & 1594. & 1595. & 1596. & 1597. & 1598. & 1599. & 1600. & 1601. & 1602. & 1603. & 1604. & 1605. & 1606. & 1607. & 1608. & 1609. & 1610. & 1611. & 1612. & 1613. & 1614. & 1615. & 1616. & 1617. & 1618. & 1619. & 1620. & 1621. & 1622. & 1623. & 1624. & 1625. & 1626. & 1627. & 1628. & 1629. & 1630. & 1631. & 1632. & 1633. & 1634. & 1635. & 1636. & 1637. & 1638. & 1639. & 1640. & 1641. & 1642. & 1643. & 1644. & 1645. & 1646. & 1647. & 1648. & 1649. & 1650. & 1651. & 1652. & 1653. & 1654. & 1655. & 1656. & 1657. & 1658. & 1659. & 1660. & 1661. & 1662. & 1663. & 1664. & 1665. & 1666. & 1667. & 1668. & 1669. & 1670. & 1671. & 1672. & 1673. & 1674. & 1675. & 1676. & 1677. & 1678. & 1679. & 1680. & 1681. & 1682. & 1683. & 1684. & 1685. & 1686. & 1687. & 1688. & 1689. & 1690. & 1691. & 1692. & 1693. & 1694. & 1695. & 1696. & 1697. & 1698. & 1699. & 1700. & 1701. & 1702. & 1703. & 1704. & 1705. & 1706. & 1707. & 1708. & 1709. & 1710. & 1711. & 1712. & 1713. & 1714. & 1715. & 1716. & 1717. & 1718. & 1719. & 1720. & 1721. & 1722. & 1723. & 1724. & 1725. & 1726. & 1727. & 1728. & 1729. & 1730. & 1731. & 1732. & 1733. & 1734. & 1735. & 1736. & 1737. & 1738. & 1739. & 1740. & 1741. & 1742. & 1743. & 1744. & 1745. & 1746. & 1747. & 1748. & 1749. & 1750. & 1751. & 1752. & 1753. & 1754. & 1755. & 1756. & 1757. & 1758. & 1759. & 1760. & 1761. & 1762. & 1763. & 1764. & 1765. & 1766. & 1767. & 1768. & 1769. & 1770. & 1771. & 1772. & 1773. & 1774. & 1775. & 1776. & 1777. & 1778. & 1779. & 1780. & 1781. & 1782. & 1783. & 1784. & 1785. & 1786. & 1787. & 1788. & 1789. & 1790. & 1791. & 1792. & 1793. & 1794. & 1795. & 1796. & 1797. & 1798. & 1799. & 1800. & 1801. & 1802. & 1803. & 1804. & 1805. & 1806. & 1807. & 1808. & 1809. & 1810. & 1811. & 1812. & 1813. & 1814. & 1815. & 1816. & 1817. & 1818. & 1819. & 1820. & 1821. & 1822. & 1823. & 1824. & 1825. & 1826. & 1827. & 1828. & 1829. & 1830. & 1831. & 1832. & 1833. & 1834. & 1835. & 1836. & 1837. & 1838. & 1839. & 1840. & 1841. & 1842. & 1843. & 1844. & 1845. & 1846. & 1847. & 1848. & 1849. & 1850. & 1851. & 1852. & 1853. & 1854. & 1855. & 1856. & 1857. & 1858. & 1859. & 1860. & 1861. & 1862. & 1863. & 1864. & 1865. & 1866. & 1867. & 1868. & 1869. & 1870. & 1871. & 1872. & 1873. & 1874. & 1875. & 1876. & 1877. & 1878. & 1879. & 1880. & 1881. & 1882. & 1883. & 1884. & 1885. & 1886. & 1887. & 1888. & 1889. & 1890. & 1891. & 1892. & 1893. & 1894. & 1895. & 1896. & 1897. & 1898. & 1899. & 1900. & 1901. & 1902. & 1903. & 1904. & 1905. & 1906. & 1907. & 1908. & 1909. & 1910. & 1911. & 1912. & 1913. & 1914. & 1915. & 1916. & 1917. & 1918. & 1919. & 1920. & 1921. & 1922. & 1923. & 1924. & 1925. & 1926. & 1927. & 1928. & 1929. & 1930. & 1931. & 1932. & 1933. & 1934. & 1935. & 1936. & 1937. & 1938. & 1939. & 1940. & 1941. & 1942. & 1943. & 1944. & 1945. & 1946. & 1947. & 1948. & 1949. & 1950. & 1951. & 1952. & 1953. & 1954. & 1955. & 1956. & 1957. & 1958. & 1959. & 1960. & 1961. & 1962. & 1963. & 1964. & 1965. & 1966. & 1967. & 1968. & 1969. & 1970. & 1971. & 1972. & 1973. & 1974. & 1975. & 1976. & 1977. & 1978. & 1979. & 1980. & 1981. & 1982. & 1983. & 1984. & 1985. & 1986. & 1987. & 1988. & 1989. & 1990. & 1991. & 1992. & 1993. & 1994. & 1995. & 1996. & 1997. & 1998. & 1999. & 2000.

L. cum de novo. C. de Legib.

Arist. 1. 1. Polit. c. 6.

Menoch. l. 1. præsumpt. c. 1. n. 1. & 3. L. in bello f. facta. ff. de captivis & postlim. revert.

Vide V. Cl. Hagonis Grotii l. 1. de Jure Belli & pacis c. 3. n. 8.

Gregor. Turon. laudatus c. 1. hujus libri.

blica decernuntur, & de jure publico, non adstringuntur his conditionibus. Discrimen enim intercedere inter jus privatum & publicum, præter Jurisconsultos, docet etiam Aristoteles, qui summam potestatem partitur in *δημοκρατικὴν*, quæ in jure ferendarum & tollendarum legum versatur, & in *πολιτικὴν*, seu *βουλευτικὴν*, quæ aut publicas actiones respicit, ut pacis, foederum, & belli; aut res ipsas, ut tributa & vectigalia; in quibus comprehenditur dominium eminens quod habet civitas in civis & res civium ad usum publicum. Addit & *δικαστικὴν*, quæ res controversas inter singulos dirimit, atque per magistratus exercetur. Leges quæ ad *δικαστικὴν* pertinent, & ad singulorum controversias dirimendas, egent tacito populi suffragio, ut dixi. Sed belli, pacis, foederum, vectigalium, & dominij illius eminentis arbitrium integrum ad summos Principes transcriptum est, solâ populis obsequij gloriâ relicta. Hoc significatum voluit Samuel, ut quibusdam visum est, cum jura regis recenseret; quorum usus ab arbitrio quidem Regis penderet, sed ita tamen ut cum utilitate publica conjunctus esset. Hic enim locum habet prudentissimum illud Platonis monitum, quod Ciceronis verbis referre malo quàm meis: *Omnino qui Reipublica presaturi sunt, duo Platonis præcepta teneant, ut quidquid agunt ad eam referant, obliti commodorum suorum: Alterum, ut totum corpus Reipublice curent; ne dum partem aliquam tuentur, reliquas deserant. Quare cum ea tempora læpissime incidant, in quibus aut propulsandus sit hostis, aut focij juvandi, vel aliud quid simile tentandum, & in eam rem pecuniæ parandæ sint, quas belli nervos esse dicebat Demosthenes; tum consilia rerum agendarum cum paucis communicanda sunt, ne in plures sparsa, hostibus pateant; tum pecuniarum exigendarum modus à solo Principe præscribendus est; ne dum populi consensus expectatur, aut occasiones rei bene gerendæ præterlabantur, aut in necessitatem adigatur Princeps publicandi consilij. Inde meritò profectum est ut Principes belli, pacis, foederum, & tributorum rationem solis sibi reddi velint. Quod sæpe civium querelas immodestas provocat, qui sibi injuriam factam putant, cum dominio illo eminenti, quod vocat Aristoteles, facultatibus singulorum ad tuendum Reipublicæ corpus Principes utuntur, cum potius nunquam satis memorata Periclis sententia, apud Thucydidem, in uniuscujusque animo obversari deberet: *Sic existimo etiam singulis hominibus plus eam prodesse**

*civitatem, quæ tota rectè se habeat, quàm se qua privatis floreant utilitatibus, ipsa autem universim labores. Qui enim domesticas fortunas bene collocatas habet, patriam tamen eversam preceat & ipse necesse est. Contrà verò etiamsi quis in beata Republica parum felix est, multò tamen facilius per illam incolumis servatur. Quare cum civitas quidem singulorum possit sustentare calamitates, singuli autem publicas non item; quid est, cur non universim ipsi consulere ipsamque tueri oporteat, nec id facere quod vos facitis, dum quasi attoniti jactura rei familiaris, salutem proditis Reipublice. Quem sensum ita expressit Livius: *Reipublica incolumis, & privata res salvas faciliè præstat. Publica perdendo, tua nequicquam servas.**

V. Leges ecclesiasticæ eadem tacita conditione qua civiles adstringuntur, scilicet ut parendi necessitate Christianos non teneant, donec usû sint receptæ. Hæc est non solum Gallorum omnium, sed etiam celeberrimorum quorumque Doctorum sententia: quam trahunt à Gratiano, qui prolato Iuliani responso, subdit: *Leges instituantur, cum promulgantur; firmanur, cum moribus utentium approbantur. Quò videtur inclinare Augustinus, cum scribit, de legibus temporalibus homines judicare cum eas instituant; sed cum fuerint institutæ & firmatæ, non licere judici de ipsis judicare, sed secundum ipsas. Hanc sententiam tuentur celeberrimi auctores Covarruvias & Navarrus. Illius hæc sunt verba: *Certum est legem nullam vim obtinere, si ab initio recepta non fuerit à subditis, quod Aristoteles docet II. Polit. cap. vj. & probatur l. de quibus. ff. de Legibus, cap. in istis. §. leges. iij. Dist. ubi scribit Domi. leges à Principe dari ea conditione & intentione, ut non aliter obligent, quàm si fuerint à Republica receptæ. Ad idem Glossa in cap. i. de Treuga & pace. gl. in l. rem non novam. §. Patroni. C. de judiciis. Et est communis opinio. Nam & maximè præsumendum est, eam legem, quæ à Republica non recipitur, minime ei convenire. Contra nituntur plerique, qui canonicas leges & pontificias exemptionem aliquid præ se ferre volunt. Illi ipsi tamen auctores hoc asserere non audent, nisi eo casu quo facilis sit & innoxia legis ecclesiasticæ executio. Nam si aliquo pacto utilitatem publicam ledat, ab ea recipienda fideles abstinere posse non invitus fateatur Suares. Quod ferè in priorem sententiam incidit.**

VI. Sanè si quis diligenter utrasque leges expendat, huic conditioni magis videatur obnoxia lex ecclesiastica quàm civilis, duplici ratione. Prima est, quia potestas ecclesiastica conceptis verbis data est

Cicero Officlib.

Dicitur.

Aug. de vita
lig. c. 31.Gerfon, Tract. de
vita igne. l. 1. c. 1.
Covarruvias l. 1.
Var. Roll. l. 1. c. 1.
n. 6. Navar. de
summa cap. 11.
n. 47.
Iouannes Mejer
Doct. Tract. de
a. dist. 17. c. 4.
Driedo l. 1. de
Libert. Civitas
docum. n. 1.
Arnilla verbo
Lex. n. 11.
Anglos. l. 1. c. 1.
Aer.Suarez l. 1. de
Legib. cap. 14.

& Imperij Lib. II. Cap. XVI. 115

in adificationem, non autem in destructionem, ut testatur Apostolus. Vnde sequitur nihil obtrudendum esse fidelibus, quod eos offendere aliquo pacto possit, atque adeo legem ecclesiasticam minus commodam, pro non scripta esse habendam. Quia, ut inquit Chrystostomus, *hec est Christianismi regula, hęc illius exacta definitio, hic est vertex supra omnia eminent, publice utilitati consulere.* Secunda verò ratio hęc est; quia Christus ipse discrimen utriusque potestatis in præceptis dandis, auctoritate sua constituit: *Reges gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur, vos autem non sic;* inquit ille apud Matthæum & Lucam. His verbis de legitima Regum auctoritate Christus agit, non verò de tyrannica, cum de iis Regibus loquatur qui benefici & *ἀγαπῶντες* à populis dicerentur. Et si quis abuti velit voce Græca *κράτωρ*, quæ extat apud Matthæum, reponetur illi, Lucam simpliciter verbo *κράτος* usum. In eo autem discrimen versatur, quòd Regibus summo imperio multa peragere liberum sit, quam effusam licentiam suis Apostolis Christus adimit: ita ut verus dominatus sit penes Reges, non autem penes Sacerdotes; quorum potestas non est despotica, sed temperata, & ad populorum usum accommodata; ita ut monarchia ecclesiastica ex aristocratico regimine sit commixta: contra quam accidit in plerisque regnis, quæ jure optimo à Principibus possidentur. Vehemens est Bernardus, & ferè totus in eo ut hanc sententiam Eugenio Pontifici persuadeat: *Nec enim tibi ille (Petrus sc.) dare quod non habuit potuit; quod habuit, hoc dedit, sollicitudinem, ut dixi, super Ecclesias. Numquid dominationem? Audi ipsum: Non dominantes in Clero, sed forma facti gregis. Et ne dictum sola humilitate putes, non etiam veritate, vox Domini est in Evangelio: Reges gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. Et infert: Vos autem non sic. Planum est, Apostolis interdicitur dominatus. Ergo tu, & tibi usurpare aude, aut dominans apostolatam, aut Apostolicam dominatum. Planè ab alterutro prohiberis. Si utrumque similiter habere velis, perdes utrumque. Nec aliena est Bernardi explicatio à veterum sensu. Etenim Origenes hunc locum Evangelij sic edisserit: *Principes gentium non contenti tantum regere subjectos suos, violenter eis dominari nituntur. Inter vos autem, qui estis mei, non erant hæc. Ne fortè qui videntur habere aliquem in Ecclesia principatum, dominantur fratribus propriis, vel potestatem in eos exercent. Quoniam sicut omnia carnalia in necessitate sunt posita, non in voluntate; spiritualia**

*autem in voluntate, non necessitate: sic & Principes spirituales. Principatus eorum in dilectione debet esse positus, non in timore corporali. Ex quo sequitur leges ecclesiasticas, quæ de rebus jure naturali vel divino non vetitis, ad *ἐκταξίαν* & ordinem Ecclesiæ externum tantummodo componendum feruntur, non necessitate, sed voluntate, non timore corporali, sed dilectione subjectorum, niti debere. Quod Gregorius Nazianzenus conceptis verbis testatur: *Vel maxime id lex nostra & legislator noster sanxit, ut grex non coactè sed sponte ac libenti animo pascatur.* Possent, si pluribus testimoniis opus esset, Hieronymum quoque laudare, qui Regem nolentibus, Episcopum volentibus præesse scribit: Et Chrystostomum, cujus hæc sunt verba, dum potestatem utramque composuit: *Legibus ac mandatis omnia peraguntur, (scilicet apud Principes) hic vero nihil tale. Neque enim licet ex auctoritate præcipere.**

VII. Occurret aliquis, nos jam asseruisse. Regibus ipsis nos esse liberum invitos cives ad legem amplectendam cogere, ideòque non esse tam anxie hærendum huic discrimini inter utramque potestatem, quod hoc loco urgemus. Præterea a quæ licere Sacerdotibus contumaciam impiorum excommunicatione plectere, ac Regibus in facinorosos animadvertere gladio. Hanc difficultatem solvere oportet, tam ex iis quæ jam observavimus, quam ex iis quæ in hanc partem distulimus commodioris doctrinæ causâ. Regium Imperium à sacerdotali in eo maxime distat, quòd illi non solæ singulorum civium rationes commissa sint, sed totius Reipublicæ salus, unde fit ut in cives, etiam invitos, ad fovendum totius Reipublicæ corpus, jus illi competat, quemadmodum antea dixi. Quod aliter se habet in episcopali ministerio; cui Ecclesiæ sollicitudo ita est commissa, ut singulorum saluti præcipuè invigilare debeat, nec curare possit universum corpus aliquorum membrorum pernicie; sed ad exemplum Magistri nonaginta novem oves deferendæ illi sunt, ut centesimam ad causas reportet. Deinde in ipsa ratione legum ferendarum, quæ singulorum civium controversias respiciunt, Principes quidem eorum utilitatibus consulere debent, adeo ut eos tacita conditione suis legibus obstringi nolint, nisi usu ipso constiterit eas leges Reipublicæ commodas & utiles esse. Atamen si non jure ordinario, sed summo jure agere velint, earum Constitutionum executionem urgere, quæ de jure dubio feruntur, & ab invitis civibus obsequium extorquere possunt, sine ulla tyrannici im-

Chrystostom. 21.

Chrystostom. 21. in præceptis ad Cor. 2. 2. Gregorius Nazianzenus in Apolog. 2. 2. Hieron. in Epist. ad Nepoc. 2. 2. Chrystostom. in Acta Apoll. hom. 3.

Matth. 23. Luc. 21.

Vide secundam Institutionem Max. f. 4.

Bernard. de Cont. 2. 1. c. 9.

Origenes Tract. 21. in Matth.

Gregor. Nazianz. in Apolog.

Hieron. in Epist. ad Nepoc.

Chrystostom. in Acta Apoll. hom. 3.

Vide secundam
Praxisionem Mar-
ca 8. 6.

Paulus Rom. 13.
& Petrus 1. ep. c. 1.

Chryf. hom. 15. in
1. Corinthe.
Theodoret. in Prae-
fat. ad Synagogen
Canonum. c. 4. 5.
& dicit quod si
mox non fuerit
dicitur non esse
25.

Innoc. in Decc.

Huc referri pos-
sunt plerique ex
eo que diximus
capite superiori,
et precipue 8. 9.

perij exprobratione. Etsi enim dura sint aliquando Regum imperia, ordo ille imperandi & parendi id exigit, ut subditi dominorum mandatis cedant, quemadmodum Apostoli disertissime docuerunt. Sed in legibus ecclesiasticis, quæ jus naturale aut divinum non exsequuntur, summum illud imperium locum non habet. quo sensu accipienda sunt quæ adduxi testimonia è Gregorio Nazianzeno, Hieronymo, Chrysofomo, & Bernardo, ad loci evangelici explicationem. Quinetiam magnum discrimen intercedit inter supplicia quæ leges publicæ contumacibus irrogant, & excommunicationes, aut ceteras censuras, quibus utitur Ecclesia adversus sceleratos. Princeps enim adulterum, aut cædis reum, gladio plectit; id est, maleficum committit pœnâ afficit, in eoque vim imperij sui ostendit. Ecclesia verò non exigit pœnam, sed morborum curationem. Itaque non infligit excommunicationem, ut mactet, sed ut pœnitenti salutem conciliet, quemadmodum disertè interpretatur alicubi Chrysofomus. Vnde Theodoretus in Synagoge Canonum adnotavit, aliam esse rationem legum regiarum, & canonum; quòd illa severas pœnas à reis exigant, hi autem errantes in viam reducere & ægris remedia parare conentur, quando peccatum est in leges evangelicas, aut mores receptos.

VIII. Si quis autem de quaestione proposita, quæ fuerit sententia veterum, requirat, definiri posse videtur ex Innocentio I. & Gelasio. Etenim ille non solam editionem Decretorum quæ complexus erat epistola quam dederat ad Alexandrum Antiochenum, sed etiam consensum Episcoporum provincialium requirit: *Ut que ipse tam necessario percunctatus es, inquit, & nos climatè respondimus, communi omnium consensu studioque servantur.* In eandem sententiam Gelasius dixit primam sedem exequi *uniuscujusque synodi constitutum, quod Universalis Ecclesie probavit assensus.* Imò & Hilarius, à me supra laudatus, Decreta ab Occidente in Orientem mitti consuevisse scripsit, non extorquendi assensus injuriâ, sed instruendæ omnium conscientie cognitione.

Ad hanc disputationem illustrandam non omitti debet insigne Anastasij Bibliothecarij testimonium, qui ad marginem sexti canonis Septimæ Synodi, ubi mentio habetur cujusdam canonis Trullani Concilij, hæc adnotavit: *Nec te moveat si hanc definitionem nos minimè habeamus, cum & eorum nonnullas quas intercanones habemus, in auctoritatem non recipiamus; sicut quasdam ex Conciliis. Alie namque apud Grecos tantum, alie vero apud certas solum provincias, in observantia ecclesia-*

stica assumuntur. Sicut sunt Laodicensis Concilij 16. & 17. regule, que apud Grecos tantum servantur, necnon & Africanorum Conciliorum 6. & 8. capitula, que nulla provincia servare, nisi Africana, dignoscitur. Hanc ob causam ipsi etiam Romani Pontifices in formula professionis quæ habetur in Diurno Ecclesie Romanæ, spondent se observaturos & confirmaturos omnia decreta canonica prædecessorum apostolorum nostrorum Pontificum, quæcumque ipsi synodaliter statuerunt, & probata sunt. Non inutiliter hæc ultima verba addiderunt. Sciebant etenim præter constitutionem factam synodi assensu, necessarium fuisse ut tacito provinciarum consensu probaretur.

Communem omnium seculorum sententiam etiam hac in parte secuti sunt Galli nostri; qui se solis illis canonibus teneri putaverunt, qui aut contrario usu aboliti non essent, aut qui ab initio usu recepti fuissent. Id testatur Philippus Rex Francorum in Pragmatica qua privilegia quædam Academicæ Aurelianensis indulsit anno MCCCXII. *Non putet igitur aliquis nos recipere, vel progenitores nostros recepisse, Consuetudines quaslibet, sive Leges, ex eo quòd eas in diversis locis & Studiis regni nostri per scholasticos legi sinantur. Multa namque eruditioni & doctrinæ proficiunt, licet recepta non fuerint. Sicut nec Ecclesia recipit quamplures canones, qui per consuetudinem abierunt, vel ab initio non fuerint recepti, licet in Scholis à studiosis propter eruditionem legantur. Scire namque sensus, ritus, & mores hominum diversorum, locorum, & temporum, valde proficit ad cujuscunque doctrinam.*

Consensus necessitatem hac etiam ratione probavit Nicolaus Cusanus, quòd olim omnia disciplinae capita decernerentur in Conciliis, ex communi Episcoporum suffragio & consensu, secundum formam ab Apostolis præscriptam, qui ex sua & seniorum sententia, Decreta de suffocato, & de sanguine, ediderunt. Vnde sequi ait, Constitutiones pontificias aut è canonibus receptis petendas; aut si potestatem statuendi, quam Summus Pontifex à Deo habet, in rebus nondum canone decisus explicare velit, *ad hoc quòd statutum ejus liget, non sufficit quòd sit publicè promulgatum; sed oportet quòd acceptetur, & per usum approbetur, secundum superiora & ea que notantur de Constitutionibus super rubrica; ubi dicitur per Doctores, quòd ad validitatem statuti tria sunt necessaria, potestas in statuente, publicatio Statuti, & ejusdem approbatio per usum. Vnde videmus innumera apostolica statuta, etiam à principio postquam edita fuere, non fuisse acceptata.*

I X. Quæ in contrarium afferuntur, ejusmodi sunt, ut à recepta sententia discedere non cogant. Neque enim subditis idcirco

Diurnas Eccl.
Rom. editio. Ro-
ma ab Hæreticis,
sed deperditæ, an
1660.

Franc. Florin
Anecdotes meth-
odissimas præstat
hæc verba in
Dissert. de Orig.
Jur. Can. lib. 6.
nem.

Cusanus Cardu-
li de Constat.
Cath. lib. 2. c. 7.
10. & 11.

Concil. 7.
an. 10.
11. 12.

legis ferendæ potestatem asserimus, quòd consensum eorum expressum vel tacitum exigamus. Quanquam enim liberam & à nemine pendentem solvendi & ligandi auctoritatem fateamur, attamen cum in externo regimine versatur, & se ad ea porrigit quæ neque fidem nec sacramenta seclerumve censuram respiciunt, tunc maximè subditorum assensum exigit, in quorum ædificationem est à Christo instituta. Vis ergo & imperium legis à sola Ecclesia pendet; sed executio vim fortitur à consensu eorum quorum maximè interest; qui solâ repulsâ legis satis docent eam sibi non esse commodam. Neque est quòd aliquis aut Pontificis aut Conciliorum privilegium illis à Christo collatum proferat: quia exceptis canonibus qui de fide aut de morum doctrina feruntur, ceteri, qui *Græcè* respiciunt, & in factò versantur, (quod prudentissimos sæpe fallit) non debent summo illo non errandi privilegio censi; maximè cum id proprium sit legibus ecclesiasticis de disciplina latis, ut eas pro ratione temporum aut locorum mutari necesse sit, quemadmodum docet Augustinus: *Ipsa plenaria Concilia sæpe priora posterioribus emendari, cum aliquo experimento aperitur quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat, sine ullo typho sacrilegæ superbiæ, sine ulla inflata cervicis arrogantie, sine ulla contentione livide invidiæ, sancta humilitate, cum pace catholica, cum charitate Christiana.* Quod autem è Gratiano proferitur Concilij Triburiensis decretum, non verat quin Pontificum Romanorum Decreta provinciarum usibus obfutura repudiari possint; sed modum quendam examini præscribit, scilicet ut quantum fieri potest, *est jugum vix ferendum sit, suscipiatur tamen ob memoriam B. Petri.* Sed si omnino ferendum non sit, quia scilicet utilitati publicæ graviter obest, ex illo Decreto sequitur situm esse in populi potestate, ut à se jugum illud amoveat. Hæc sunt verba canonis: *In memoriam B. Petri Apostoli, honoremus Romanam & apostolicam sedem; ut que nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat magistra ecclesiasticæ rationis. Quare servanda est cum mansuetudine humilitas, ut licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur jugum, conferamus, & pia devotione toleremus.*

ADDITIO

STEPHANI BALUZII.

CAPUT istud Concilij Triburiensis apud Ivonem & Gratianum refertur ex Capitulis Caroli Magni Imperatoris. Nauclerus autem adnotat hoc esse unum ex xxiii. legum capitulis quæ idem Imperator, ut Sigebertus scribit, anno primo imperij sui instituit, cum per omne imperium suum legatos

ad faciendum iudicium & justitiam cunctis direxit. Quæ capitula haud dubiè non alia erant quàm ea quæ à Karolo edita Romæ anno primo imperij sui testatur ex veteri codice Metensi vir clarissimus Iacobus Sirmondus. Itaque cum decretum istud extet etiam in capite xxx. Concilij Triburiensis, quod anno dcccxcv. habitum fuit sub Rege Arnulfo, & ex eodem Concilio laudetur à Burchardo, par est existimare patres Synodi Triburiensis illud mutatos esse ex legibus Karoli, atque ita suam fecisse legem quam approbaverunt. Sed utcumque se res habeat, magni momenti sunt verba istius capituli. Nam cum auctor vellet gratificari Romano Pontifici in causis ecclesiasticæ discipline, videretque hoc pacto nonnulla tentari contra consuetudines receptas, usus est eadem dexteritate qua usus olim erat in Concilio Sardicensi Osius Cordubensis Episcopus ut Episcoporum dejectorum appellationes ad Romanam sedem approbari procuraret ab ea synodo, nimirum adducta reverentia quæ beato Petro sedique ejus debetur. Sed ut res ista clariùs elucescat, adferenda sunt ipsamet Osiij verba ex canone tertio Concilij Sardicensis: *Quòd si aliquis Episcopus, inquit, iudicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere, ut iterum Concilium renevetur; si vobis placet, sancti Petri Apostoli memoriam honoremus, ut scribatur ab his qui causam examinarunt Iulio Romano Pontifici.* Hujus juris novam esse institutionem Marca probat ex his verbis in libro vii. cap. iii. §. viii. ubi observat Osiium non dicere confirmandam esse antiquam traditionem, quemadmodum fieri consuevit in negotiis quæ renovatione tantum aut observatione indigent. Sic in capite isto quod explicandum suscepimus, auctor ait servandam esse cum mansuetudine humilitatem, ut licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur jugum, feratur tamen ob memoriam beati Petri Apostoli, ob quam honoranda est Romana & apostolica sedes. Sic in Concilio Remensi adversus Arnulphum cap. xxviii. Arnulphus Aurelianensis Episcopus dixit: *Nos verò, reverendissimi patres, Romanam Ecclesiam propter beati Petri memoriam semper honorandam decernimus, nec decretis Romanorum Pontificum obviare contendimus; salva tamen auctoritate Nicani Concilij, quod eadem Romana Ecclesia semper venerata est.* Eadem prudentia usus est Bonifacius sedis apostolicæ per Germaniam Legatus, cum Episcopos in legatione sua consistentes jurejurando adegit polliceri subjectionem Romano Pontifici, aliâque nonnulla tentavit contra priscum morem. Quod adeo gratum fuit Romanis auribus ut nuntiis a Bonifacio missis, qui de rebus istis certiorerem facerent Romanam Ecclesiam, maxima gratulatio facta fuerit. Testatur id ipsemet Bonifacius in epistola centesima quinta, quæ data est ad Cudbertum Cantuariensem Archiepiscopum, in qua hæc leguntur: *Decrevimus autem in nostro synodali conventu & confessi sumus fidem catholicam & unitatem & subjectionem Romane Ecclesie sine tenus vitæ nostræ velle servare; sancto Petro & Vicario ejus velle subijci. Synodum per omnes annos congregare, Metropolitanos Pallia ab illa sede quærere, & per omnia, præcepta Petri canonice sequi desiderare, ut inter oves sibi commendatas numeremur. Et isti confessioni universi consensimus & subscripsimus, & ad corpus sancti Petri principis Apostolorum direximus. Quod gratulando Clerus & Pontifex Romanus suscepit. Hanc formulam sequens ætas servavit in pro-*

P iij

Augustinus L. 1. Conf. c. 7. & ep. ad Marcellinum, & l. 1. De Bapt. c. 1.

Concil. Tribur. c. 111. An. 897. Hæc verba apud Grat. dist. 19.

fectionibus Episcoporum, ut patet ex formula XII. in appendice tomi secundi Conciliorum Gallie, quæ sic habet: *Beato vero Petro & Vicario ejus debitam subjectionem & obedientiam, suffraganeis vero nostris adiutorium me exhibiturum profiteor. Quin etiam in formula juramenti quod Episcopi præstare tenentur Pontifici Romano, Gregorius VII. ejus inventor retinendum putavit beati Petri nomen, ob reverentiam nominis apostolici. Extat in regesto Gregorii VII. & in libris Decretalium.*

CAPVT XVII.

Synopsis.

I. Ad quorum curam pertineat nova legis examen. Docetur hoc competere, in Gallia, Ecclesia Gallicana. E Concilio Turonico, quo Siricy & Innocentij decreta de celibatu recipiuntur, cum exceptione, quod attinet ad privationem communionis. Et Canones apostolici non admissi olim ab Ecclesia Gallicana.

II. Septima Synodus explosa est à Concilio Francofordiensi, ob questionem de imaginibus. Verborum sono, non autem re ipsa discrepabant. E perversa interpretatione Latina verborum Constantini Episcopi natum præcipuè dissidium. Gallicana Ecclesia de recipienda Synodo Oecumenica deliberat. Quod locum habet maximè, quando per Legatos non adfuit Concilio, quod observat Anastasius.

III. Multi canones Octavae Synodi non sunt statim recepti ab Ecclesia Gallicana, quod adversi essent antiquis moribus regni.

IV. Hoc jure expendendorum canonum usa est Ecclesia Gallicana in Conveniu Bituricensi.

V. Non solum Ecclesia Gallicana, sed etiam Regis consensus necessarius est ad executionem publicam novorum canonum. Episcopi de legis aequitate discerpant; Princeps de Reipublica tranquillitate. Consilium Burgundia Ducis, ne quid novi constitutur in regno absque consensu Regis. Qua ratione receptus non est in Gallia liber Sexius Decretalium.

VI. Concilij Basileensis Decreta legis publicæ vim non habuerunt, donec regia lege firmata sunt. Concilij Tridentini definitiones fidei admisse Edicto regio. Sed Decreta disciplina non servantur, nisi quatenus eorum sententia in Constitutiones regis transcripta est. Inquiritur breviter in causas non admissi Concilij Tridentini Decretorum; idque totum à prudentia Regum pendere ostenditur.

VII. Antiqua illa Gallorum opinio, de necessitate publicationis & acceptationis tam Ecclesia Gallicana quam Regis, confirmata est Concordatis.

I. **N**UNC discutiendum restat ad quorum curam pertineat examen illud, an nova lex ecclesiastica sit utilis, vel noxia. Quod uno verbo explicari potest; nempe ad eos pertinere quorum interest legem ferri aut non ferri, id est, ad Ecclesiam Gallicanam in Gallia, id est, ad Episcopos, & ceteros à Clero qui conventibus publicis interessere solent.

Rem satis apertam uno aut altero exemplo confirmabimus. Siricij & Innocentij I. Decretales epistolæ, quæ Sacerdotibus &

Diaconis uxorum usum ita interdixerunt, ut contumaces à communione abstinerent, Ecclesia Gallicana non statim admittit in eo capite quo à communione pelluntur: sed rem totam initio ita temperavit, ut officio suspensis, communione concessa, ad altiores gradus ascendendi spes adimeretur. Quod probatur canone II. Concilij Turonici I. habiti anno C D L X I. *Et licet à patribus nostris emissa auctoritate id fuerit constitutum, ut quicumque Sacerdos, vel Levita, filiorum procreationi operam dare fuisset convictus, à communione dominica abstineretur, nos tamen huic districtioni moderationem adhibentes, & justam constitutionem molientes, id decrevimus, ut Sacerdos, vel Levita, conjugali concupiscentie inherens, vel à filiorum procreatione non desinens, ad altiorum gradum non ascendat, neque sacrificium Deo offerre vel plebi ministrare presumat. Sufficiat his tantum ut à communione non efficiantur alieni. Integram tamen Siricij & Innocentij Constitutionem, absque ulla exceptione vel indulgentia, suscepit Synodus Agathensis anno DVI. Eadem libertate usa est Ecclesia Gallicana in non admittendis Canonibus apostolicis; etiam post editam à Dionysio Exiguo Collectionem suam; ut demonstratur libro III. cap. 4. §. 3.*

II. Secunda Nicæna Synodus (quæ sub Hadriano Pontifice Nicææ primùm coacta literis Constantini Imperatoris & Ireneje matris, deinde Constantinopolim translata, utriusque urbis nomine à scriptoribus Constantinopolitana vel Nicæna dicitur) ab Ecclesia Gallicana, in Concilio Francofordiensi, repudiata est. Cujus dissensionis occasio inspicienda est; & quid inde ad theorematis nostri probationem trahi possit, sincerè colligendum. Convenerunt anno DCCXCIV. regni Francorum & Italiae Episcopi in urbe Francofordiensi, apostolica Adriani I. auctoritate & jussione Caroli Regis congregati. Proposita est sacro conventui Synodus Nicææ habita; quam illi Oecumenicam dici posse negarunt, quod Occidentis provinciæ per epistolæ more ecclesiastico sententiam rogatæ non fuissent. Imò synodum omnino exploserunt, quod imaginibus divinum cultum ab ea decretum existimarent; non quidem aperta definitione, sed conniventia. Ita enim indignationem suam canone II. expresserunt: *Allata in medium questio de nova Grecorum Synodo, quam de adorandis imaginibus Constantinopoli fecerunt; in qua scriptum habebatur, ut qui imaginibus sanctorum ut Deificæ Trinitati servitium aut adorationem non impenderent, anathema judicaretur. Qui supra san-*